

Kontrastīvās lingvistikas izmantojums latviešu valodas kā svešvalodas apgūvē

Inga Laizāne

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Valodu centrs, Latvija*

Ievads. Kontrastīvā lingvistika jeb sastatāmā valodniecība ir valodniecības apakšnozare, kurā neatkarīgi no valodu radniecības salīdzinošā aspektā pēta divu (retāk vairāku) valodu kopīgās un atšķirīgās pazīmes. Viens no sastatāmās valodniecības pētījumu virzieniem ir dzimtās valodas un svešvalodas atšķirīgo pazīmju noskaidrošana un aprakstīšana dažādos valodas sistēmas līmeņos – fonoloģijā, morfoloģijā, vārddarināšanā, leksikoloģijā, sintaksē, tekstveidē. (LTSV 2011, 79¹) Sastatāmā valodniecība ir sinhroniska un pretstatā tipoloģiskajai valodniecībai orientējas galvenokārt uz atšķirīgo (VPSV 2007, 343²).

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir dot ieskatu kontrastīvās lingvistikas izmantojumā latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanā, kas varētu noderēt kolēģiem, mācot jebkuru svešvalodu. Tā kā es mācu latviešu valodu kā svešvalodu RSU ārzemju studentiem, tad analīzei tiks izmantots valodu pāris: latviešu valoda – angļu valoda.

Rezultāti. Pirmais, kas sagādā grūtības ārzemniekiem, mācoties latviešu valodu, ir skaņu izruna, jo dažādu skaņu izruna latviešu un angļu valodā atšķiras. Vislielākās grūtības sagādā to skaņu izruna, kuras nav angļu valodā, piemēram, mīkstie līdzskaņi *ķ, ļ, ņ*, kā arī līdzskanis *c*, kuru studenti tiecas izrunāt kā *k*. Mācību procesā var palīdzēt ne tikai atšķirīgo pazīmju nošķiršana, bet arī kopīgo pazīmju akcentēšana.

Mācot leksiku, jāatceras, ka konkrēta vārda semantiskais lauks dažādās valodās atšķiras. Salīdzinot, piemēram, ūdens transporta semantisko lauku latviešu un angļu valodā, var secināt, ka angļu valodā sinonīmu rindas ir "brīvākas", jo vairāki vārdi var būt iekļauti dažādās sinonīmu rindās. Latviešu valodā tas vērojams retāk.

Īpaša uzmanība jāpievērš arī mācot frazeoloģismus, jo tos nevar burtiski tulkot, tāpēc reizēm mācību procesā var rasties pārpratumi, piemēram, latviešu valodā saka *parādos līdz ausīm*, kamēr angļu valodā lieto izteicienu *parādos līdz padusēm*. Apskatot frazeoloģismus, var secināt, ka reizēm angļu un latviešu valodā ir līdzīgas iezīmes, taču tos nevar tulkot burtiski.

Apskatot tēlainus salīdzinājumus latviešu un angļu sarunvalodā, var secināt, ka abām valodām ir raksturīgas tematiskās salīdzinājumu grupas ar dzīvniekiem, taču reizēm atšķiras īpašība, kas tiek piedēvēta konkrētam dzīvniekam vai arī dzīvnieks, kas tiek piedēvēts konkrētai īpašībai, piemēram, latvieši teiks *viltīgs kā lapsa*, savukārt angļi – *traks kā lapsa*.

Secinājumi. Lasot studentu sacerējumus, reizēm ir ļoti grūti noteikt, kuras valodas ietekme ir veicinājusi kļūdas, – angļu valodas, kas ir starpniekvaloda mācību procesā, vai vācu (vai arī kādas citas) valodas ietekme, kas ir studentu dzimtā valoda.

Ne vienmēr der koncentrēties tikai uz atšķirīgo, lai gan tā ir sastatāmās valodniecības galvenā ideja, ļoti bieži mācību procesā nākas iezīmēt arī kopīgas latviešu valodas un kādas citas studentiem zināmas valodas iezīmes.

¹ LTSV 2011 – *Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca*. LVA, LVI, 2011.

² VPSV 2007 – *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Sastādījis autoru kolektīvs V. Skujiņas vadībā. Rīga, 2007.